

PROGRAMMA NAJAAR 2025

Namiddagssessies

van 14.00 tot 17.00 uur

Locatie: Stadscampus Universiteit
Antwerpen, Lokaal S.R.218,
Rodestraat 14, 2000 Antwerpen

Feestelijke jubileumviering

15 jaar VV&B op woensdag
26 november 2025!

Locatie: Pottenbrug 4,
2000 Antwerpen
(jubileumviering)

VORMING VREDE & BURGERSCHAP

INTERACTIEVE VORMINGSSESSIES
ROND 6 VREDESDOMEINEN
EN BURGERSCHAP:

BURGERSCHAP
CONFLICTHANTERING
INNERLIJKE VREDE
INTERNATIONALE EDUCATIE
MENSENRECHTENEDUCATIE
MILIEUEDUCATIE
ONTWIKKELINGSEDCATIE

MET ALS SPREKERS:

(in alfabetische volgorde)

Gerard Bodifée
Dirk Holemans
Eric Lanckswaert
Reginald Moreels
Marie Schellens
Erwin Tielemans
Rik Van Cauwelaert
Peter Verlinden
Walter Zinnen

PROGRAMMA
NAJAAR
2025

15
JUBILEUM-
VIERING

INFO EN INSCHRIJVINGEN:

zie achteraan deze flyer.

Vorming Vrede & Burgerschap

In onze samenleving is een leefsfeer van vrede onmiskenbaar een uitzonderlijk hoog goed. Vrede verkennen en kennen, is een proces dat de mogelijkheid biedt om een actief, ethisch burgerschap te faciliteren en realiseren. De afwezigheid van geweld is noodzakelijk om de aandacht voor een menswaardig burgerschap gaande te houden, uit te bouwen en te bewaren.

Vrede is een broos gegeven: de huidige dramatische ontwikkelingen in het oosten van Europa en in het Midden-Oosten hebben onze moderne westerse democratieën (opnieuw) onzacht geconfronteerd met die bittere realiteit. De missie en werking van de 'Vorming Vrede & Burgerschap' (VV&B) is daarom relevanter en actueler dan ooit.

Met de bedoeling te informeren, te sensibiliseren, te vormen en dienst te verlenen, organiseert VV&B ook in 2025 op de Stadscampus van de Universiteit Antwerpen een twaalfde sessie rond het bewaren en versterken van vrede en actief (ethisch) burgerschap en het geweldloos hanteren van conflicten op maatschappelijk en mondiaal gebied.

TOT WIE RICHT VV&B ZICH?

Met de jaarlijkse vormingssessies richt VV&B zich tot alle geïnteresseerde burgers en betrokkenen in het maatschappelijke werkveld die bewuster en adequater willen leren omgaan met conflicten en vormen van geweld om in hun eigen leefwereld en daarbuiten aan vrede te bouwen. In het bijzonder richt VV&B zich ook tot professionals uit het onderwijs en de sociale sector en tot studenten aan de universiteit en de hogeschool en tot beleidsverantwoordelijken.

PROGRAMMA NAJAAR 2025 [HERFSTMODULE]

Woensdag 8 oktober 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

Dirk Holemans – Omgroei. Meer levenskwaliteit voor iedereen

Het huidige economische systeem laat ons drielvoudig in de steek: het verwoest onze planeet, de ongelijkheid stijgt en steeds meer mensen kunnen niet meer. Daarom is een radicaal andere economie nodig, die mens en planeet voor winst plaatst.

Omgroei (of postgroei) biedt dit alternatief, dat vertrekt van de basisbehoeften van iedereen wereldwijd in plaats van onbegrensde consumptiewensen. Omgroei laat zien hoe de noodzakelijke transitie een verhaal is van rechtvaardigheid en herverdeling. Een wervend verhaal over minder ongelijkheid, burn-out en afvalbergen, en meer tijd voor elkaar, duurzame spullen en een gezonde planeet. Anders gezegd, een goed leven voor iedereen binnen de grenzen van de planeet.

Dirk Holemans is stadsverteller, coördinator van Denktank Oikos en coauteur van *Het Ecologisch Kompas*, *Voor wie willen we zorgen?* (EPO) en *Omgroei* (EPO).

Woensdag 15 oktober 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

Gerard Bodifée – Oorlog, hoelang nog?

Beoordeeld naar de aangerichte schade, de omvang van het veroorzaakte leed en de eraan verbonden morele schuld, is oorlog het ergste kwaad. Daaruit volgt dat geen enkel humaan doel oorlog kan rechtvaardigen. Waarom voeren we dan oorlog? Waarom zijn we bereid voor het doel dat we willen bereiken, te betalen met mensenlevens in onbeperkte aantallen? Is een mensenleven niet het hoogste goed? Dat zijn vragen die in alle scherpste gesteld moeten worden, ook als er geen gemakkelijke antwoorden zijn. Bestaat er dan geen rechtvaardige oorlog, geen recht op zelfverdediging? Het oordeel daarover moet steunen op algemene principes van moraliteit en redelijkheid, en rekening houden met de lessen die de geschiedenis ons geleerd heeft. De conclusie kan alleen zijn dat oorlog als middel om internationale conflicten uit te vechten, uitgesloten moet worden.

Gerard Bodifée (1946) is astrofysicus, filosoof, en essayist.

Hij promoveerde tot doctor in de wetenschappen aan de VUB.

Hij heeft gewerkt in de industrie, in het onderwijs, in wetenschappelijke instellingen en in de media. Op dit ogenblik is hij zelfstandig auteur. Zijn belangstelling gaat vooral uit naar de fundamentele problemen van de natuurkunde en naar de filosofische vragen die het leven oproept. Hij publiceerde een twintigtal boeken.

Woensdag 22 oktober 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

Erwin Tielemans – Verbindende communicatie

Tijdens deze sessie ontleden we de essentie van verbindende communicatie, speciaal afgestemd op het thema vredeseducatie. Je ontdekt de krachtige principes achter het concept en hoe ze mensen inspireren om in elke situatie – van conflict tot samenwerking – tot inclusieve en duurzame oplossingen te komen. We verkennen vragen als: Hoe creëer je blijvende vrede? Hoe blijf je stevig en authentiek in je kracht staan? En hoe faciliteer je een dialoog die werkelijk ruimte maakt voor iedereen?

Verbindende Communicatie is een veelzijdig instrument, als een Zwitsers zakmes, dat je helpt om het leven en de relaties om je heen volledig tot hun recht te laten komen. Deze sessie biedt niet alleen inzicht, maar ook concrete tools om vrede en verbinding in jouw context te versterken.

Erwin Tielemans is pionier van verbindende communicatie in Vlaanderen. Met een achtergrond als onderwijzer, schoolbegeleider en trainer voor LCIF heeft hij een unieke expertise opgebouwd in het aanbieden van opleidingen in sociale vaardigheden en emotionele intelligentie. Hij gaf les op vier continenten en inspireerde talloze mensen met zijn inzichten en methodieken. Hij publiceerde een breed scala aan boeken over werkvormen voor sociale vaardigheden, verbindende communicatie en verbindende besluitvorming.

Woensdag 5 november 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

Marie Schellens – Klimaat en milieu in oorlog en vrede

Sinds een aantal jaar zien we, na decennia van afname, terug een ongelukkige toename in het aantal oorlogen en de slachtoffers daarvan. Tegelijkertijd ervaren we een 'drievoudige planetaire crisis' zoals het genoemd wordt door de VN: de ongeziene omvang van (1) vervuiling, (2) verlies aan natuur en (3) de klimaatcrisis eist zijn collectieve tol van ecosystemen, onze samenleving en economie.

Deze twee verschillende wereldproblematieken van milieu en conflict worden steeds vaker in één adem met elkaar vernoemd. Maar hoe zit dat eigenlijk in elkaar? Leidt klimaatverandering tot meer oorlog? Wat zijn de gevolgen van oorlog voor het milieu, en bij uitbreiding volksgezondheid en levensonderhoud in oorlogsgebied? Hoe groot is het aandeel aan broeikasgassen en dus klimaatverandering, door oorlogen? Zorgt onze groene energietransitie voor een stormloop op conflictmineralen? Kan schade aan de leefomgeving terecht worden als een oorlogsmisdaad? Deze lezing belicht de verscheidene manieren waarop klimaatverandering, milieuvervuiling en oorlog elkaar versterken, maar ook hoe milieu- en klimaatactie steeds vaker deel zijn van vredesopbouw en hoe samenwerking rondom gedeelde grondstoffen, natuur en klimaat een aanzet tot vertrouwen en verzoening kan zijn. Ver weg van mijn bed? We sluiten af met een groepsreflectie hoe we deze problematiek tot bij ons thuis in de huiskamer ervaren en hoe elk van ons zou kunnen bijdragen tot duurzame vrede.

Marie Schellens is onderzoekster bij de vredesorganisatie PAX (Nederland). Op basis van satellietbeelden en andere data monitort ze milieuschade die door oorlogen is aangericht, in samenwerking met lokale gemeenschappen die door oorlogen zijn getroffen. Samen met haar collega's streeft ze naar een beter publiek bewustzijn rondom milieuproblemen, de klimaatcrisis en conflicten, en naar het versterken van internationale normen en verdragen ter bescherming van een gezonde leefomgeving in conflictgebieden. Voordat ze zich bij PAX aansloot (2023), werkte ze enkele jaren als onderzoeksters bij het VN-milieuprogramma. Daarvoor behaalde ze een doctoraat aan de Universiteit van Stockholm over de rol van natuurlijke grondstoffen in conflicten (2020).

**Woensdag 12 november 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur**

Eric Lanckswertdt – De betekenis van (wereldse) spiritualiteit voor de politieke besluitvorming

Politiek staat in het brandpunt van de belangstelling. Vaak ziet men politiek als conflict, botsing en machtsstrijd. Dat is een realistische kijk. Maar is de tijd niet stilaan rijp om het strijdmodel aan te vullen met een opvatting die politiek beschouwt als het samenwerken vanuit verschillen? Het is juist door uiteenlopende inzichten zo goed mogelijk met elkaar te verweven dat men maatschappelijke problemen op een omvattende, diepgaande, breed gedragen en duurzame wijze bij de kop kan pakken. Met steeds

het doel voor ogen om het algemeen belang en het menselijk welzijn te dienen. Dat kan o.m. als politici en burgers via burgerparticipatie handelen vanuit hun menselijke kwaliteiten. Denk maar aan kwaliteiten als moed, zin voor rechtvaardigheid, empathie, dienstbaarheid, redelijkheid, creativiteit, tolerantie en nog vele andere. Door geschikte, op dialoog gebaseerde gespreksmethodes kunnen wij er beter in slagen om tijdens het politieke gebeuren een beroep te doen op het beste wat mensen te bieden hebben. Tijdens deze lezing brengt Eric Lanckswertdt de belangrijkste ideeën uit zijn recente boek naar voren: *Menselijke kracht in de politiek. Naar verdieping, samenwerking en zingeving tijdens politieke besluitvorming* (Acco).

Eric Lanckswertdt was hoofddocent aan de universiteiten van Hasselt en Gent en gastprofessor aan de universiteit Antwerpen. Voordien was hij jarenlang magistraat bij de Raad van State. Hij schreef een doctoraat over burgerschapsparticipatie. Zijn onderzoek spitst zich daarop toe, evenals op democratische vernieuwing, ethiek, onderhandelen en bemiddelen.

Woensdag 19 november 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

Peter Verlinden – Wereldburgerschap en journalistiek

Kan journalistiek de wereld redden? Of dienen massamedia eerder de oorlog dan de vrede? Peter Verlinden maakt de balans op na vier decennia op het journalistieke terrein, vooral in conflict-gebieden, en half zoveel academische ervaring. Het wordt een kritische reflectie over de ambities en de grenzen van de journalist als wereldburger, bij uitstek in situaties van oorlog en vrede. ‘De journalist’ opereert niet in het luchtledige maar is gebonden aan de eigenheden van het medium en aan de maatschappelijke en persoonlijke context. ‘Objectiviteit’ bestaat niet. Toch kan en moet de journalist haar verantwoordelijkheid nemen. Dat vereist visie, inzicht, moed en tijd om complexe dossiers te bestuderen en naar het grote publiek te brengen. Maar vele media geven aan hun journalisten die tijd niet (meer), gedreven als ze zijn door hun winstmodel. In deze tijden van alsmear snellere klassieke en ‘sociale’ media is dit een verontrustende evolutie.

Peter Verlinden (1957) was VRT-journalist (1987-2019) en doceerde onder meer aan de KU Leuven (2008-2022). Hij is actief als auteur, docent, journalist en politicus.

15

Woensdag 26 november 2025,
van 14.00 tot 17.00 uur

VIERING VAN HET VIJFTIENJARIGE BESTAAN VAN VORMING VREDE & BURGERSCHAP

**Feestelijke toespraken met muziek
en poëzie – interview Réginald
Moreels door Walter Zinzen en Rik
Van Cauwelaert – receptie**

De vrijwilligersorganisatie Vorming Vrede & Burgerschap bestaat 15 jaar. Dat vieren we, samen met de ons overkoepelende organisatie: het Humanistisch Verbond. Jong en oud, gepensioneerd of student, rijk of arm, iedereen is welkom, want respect voor elke medemens staat hoog in ons vaandel.

Het programma voorziet een tweeluik: enerzijds een muzisch/poëtisch deel over ‘oorlog en vrede’ met een vijftal muzikanten en anderzijds een klassieker deel waarin **Walter Zinzen** en **Rik Van Cauwelaert Réginald Moreels** interviewen over democratie en participatie.

Het aantal plaatsen is niet onbeperkt. Gelieve ons daarom **voor 1 november 2025** te laten weten of u aanwezig kan zijn op de viering die plaatsvindt in de polyvalente ruimte van het Humanistisch Verbond, Pottenbrug 4, 2000 Antwerpen.

VOORUITBLIK:

PROGRAMMA VOORJAAR 2026 [LENTEMODULE]

Woensdag 11 maart 2026

van 14.00 tot 17 uur

**Peter Schmidt, Rik Pinxten &
Jean Paul Van Bendegem** – Vrede voeren,
oorlog mijden

Woensdag 18 maart 2026

van 14.00 tot 17 uur

Lieve Goorden – Hannah Arendt en de
banaliteit van het kwaad

Woensdag 25 maart 2026

van 14.00 tot 17 uur

Sophie Buysse – Debatonderwijs als
hefboom voor sociale mobiliteit én
cohesie

Woensdag 1 april 2026

van 14.00 tot 17 uur

Jan De Cock – Op de koffie bij daders en
slachtoffers

Woensdag 22 april 2026

van 14.00 tot 17 uur

François Levrau – Over gelijkheid

Woensdag 29 april 2026

van 14.00 tot 17 uur

Eef Cornelissen – Grote vragen van
kleine kinderen. Over gevoelige thema's

INFO EN INSCHRIJVINGEN

Prijs herfstmodule zes sessies: € 80

(gepensioneerden: € 50; studenten gratis)

Prijs herfstmodule per sessie: € 15

(gepensioneerden: € 10; studenten gratis)

U kunt het bedrag voor uw deelname storten op het rekeningnummer
BE98 0017 2195 3393 van het Humanistisch Verbond.

Vermeld uw naam, herfstmodule en/of de datum van de sessie(s) die u wilt bijwonen.

Het programma van de viering op woensdag 26 november kunt u **gratis** bijwonen.

INSCHRIJVEN

via [deze link](#), via de QR-code of via

secretariaat@humanistischverbond.be,

(u schrijft dus in via het inschrijvingsformulier en betaalt op het rekeningnummer hierboven vermeld).

Meer info: secretariaat@humanistischverbond.be,

T 03 233 70 32 (tijdens kantooruren).

www.humanistischverbond.be

VREDESWIJZER

De publicatiereeks Vredeswijzer bundelt een aantal bijdragen van telkens een jaar voordrachten in de cyclus Vorming Vrede & Burgerschap. De nieuwe editie Vredeswijzer 4 is recent verschenen (december 2024).

De Vredeswijzers 1, 2, 3 zijn te koop voor € 10 per exemplaar, of € 25 voor de drie titels samen.

Interesse? Stuur een mail naar secretariaat@humanistischverbond.be

ORGANISATIE:

De Vorming Vrede & Burgerschap (VV&B) wordt georganiseerd door de Stuurgroep Vorming Vrede & Burgerschap en het Humanistisch Verbond, in samenwerking met Uitgeverij Gompel & Svacina.